

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата педагогічних наук Поліщук Олени Анатоліївни на дисертацію Яворської Тетяни Михайлівни «Формування професійних компетентностей майбутніх управлінців персоналом та економіки праці в освітньому середовищі вищого навчального закладу», представлену на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Сучасні якісні зміни соціально-економічного розвитку України, входження у світовий економічний та освітній простір визначають об'єктивну потребу в кардинальному реформуванні сфери підготовки фахівців різних галузей господарської діяльності загалом і галузі економіки зокрема, у зміні критеріїв якості освіти як його результату.

Реформування освітньої галузі, у тому числі вищої економічної освіти, зумовлене суттєвою трансформацією соціально-економічної сфери та інноваційними процесами, що відбуваються в європейському й світовому освітньому просторі. Сучасне суспільство ставить перед вищими навчальними закладами завдання підготовки фахівців, які здатні швидко адаптуватися в мінливих умовах економічної дійсності та гнучко реагувати на проблеми, що потребують термінового вирішення. Процес навчання повинен забезпечувати кожному майбутньому фахівцеві не лише фундаментальні теоретичні знання, а й широкий спектр практичних професійних умінь та навичок. У зв'язку з цим особливого значення набуває проблема підготовки економістів нової генерації, від компетентності яких значною мірою залежить розвиток економічної ситуації в нашій країні.

Провідною тенденцією у зв'язку з цим є визначення результатів освіти через формування професійних компетентностей майбутніх фахівців. Згідно з компетентнісним підходом рівень професійної підготовки випускників вищих навчальних закладів визначається ступенем оволодіння ними сучасними знаннями з економіки, управління, вміннями критично мислити та підвищувати ефективність виробничого процесу в умовах ресурсних обмежень.

З огляду на зміни, що відбуваються в сучасній освіті, економіці особливого значення набуває проблема вивчення шляхів формування професійних компетентностей майбутніх управлінців персоналом та економіки праці, діяльність яких орієнтована, зокрема, на розвиток економіки України, а тому актуальність обраної Т. М. Яворською теми наукового дослідження «Формування професійних компетентностей майбутніх управлінців персоналом та економіки праці в освітньому середовищі вищого навчального закладу» для вітчизняної педагогічної та економічної науки і практики не викликає сумніву.

Метою наукового дослідження Яворської Тетяни Михайлівни є обґрунтувати й експериментально перевірити педагогічні умови формування професійних компетентностей майбутніх управлінців персоналом та економіки праці в освітньому середовищі вищого навчального закладу. Дисертаційне дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу і загальних висновків, а також списку використаних джерел і додатків.

Вагомість дослідження підкреслюється ще й тим, що дисертацію виконано у відповідності з тематичним планом науково-дослідних робіт Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини «Науково-методична система інформатизації навчального процесу освітніх закладів» (державний реєстраційний номер 0111U007537).

Структура роботи є логічною й концептуально виправданою. Основний зміст дисертаційної роботи свідчить про широку ерудицію здобувача, його здатність до системного охоплення різних аспектів досліджуваних педагогічних явищ і процесів, критичність і креативність професійного мислення. Інтерес викликає аналіз стану досліджуваної проблеми в педагогічній теорії та практиці. Залучення широкої вітчизняної та зарубіжної теоретичної бази з питань формування професійної компетентності майбутнього фахівця дозволило Т.М. Яворській ґрунтовно висвітлити теоретичні засади дослідження, сформулювати його вихідні положення.

Заслужує на схвалення уважне ставлення дисертанта до понятійно-термінологічного апарату дослідження. Так, автор, на основі аналізу вітчизняних і зарубіжних психолого-педагогічних досліджень, розкриває поняття «компетенція», «компетентність», «професійна компетентність», «освітнє середовище» зіставляє різноманітні трактування цих понять та на цій основі дає власне визначення поняття «формування професійних компетентностей майбутнього управлінця персоналом та економіки праці як процес оволодіння студентами знаннями, вміннями, досвідом, достатніми для продуктивного виконання професійних функцій, відповідно до прийнятих у суспільстві нормативів економічної діяльності, що здійснюється за допомогою єдності внутрішніх і зовнішніх ресурсів освітнього середовища вищого навчального закладу, які забезпечують підготовку конкурентоспроможного фахівця відповідно до потреб суспільства».

На підставі вивчення психолого-педагогічних джерел Тетяна Михайлівна обґрунтовано визначила критерії сформованості професійної компетентності майбутніх управлінців персоналом та економіки праці (мотиваційно-цінісний, когнітивно-інформаційний, практично-діяльнісний), кожен із яких характеризує певний тип компетентності з відповідними компетенціями, що тісно пов'язані між собою і враховують специфіку майбутньої професійної діяльності.

На основі проведеного аналізу науково-педагогічної літератури Тетяна Михайлівна цілком доцільно виокремила у структурі професійних компетентностей майбутніх управлінців персоналом та економіки праці загальнокультурну, соціально-особистісну, комунікативну, психологічну компетентності з відповідними компетенціями (пошуково-дослідницькою, соціально-трудовою, громадянською, морально-етичною, у сфері особистісного самовизначення): інформаційну, економічну, предметну, науково-дослідницьку компетентності з відповідними компетенціями (планово-економічною, методологічною, науково-дослідною, інформаційно-комунікативною, інтелектуально-креативною); підприємницьку, управлінську, організаторську,

особистісно-поведінкову компетентності з відповідними компетенціями (організаційно-управлінською, аналітичною, маркетингово-аналітичною, продуктивною, креативно-конструктивною, рефлексивно-рецептивною, самоорганізаційною).

Певним внеском в теорію підготовки майбутніх фахівців сфери економіки є розроблена Яворською Тетяною Михайлівною модель формування професійних компетентностей майбутніх управлінців персоналом та економіки праці в освітньому середовищі вищого навчального закладу, складниками якої є такі блоки: методологічно-цільовий, змістовно-процесуальний, критеріально-результативний. Результатом запропонованої моделі є сформовані професійні компетентності майбутніх управлінців персоналом та економіки праці.

Здобувачкою розроблені й обгрунтовані педагогічні умови, що створюють діалектичну єдність, є необхідними і важливими для ефективного управління процесом формування професійних компетентностей майбутніх управлінців персоналом та економіки праці.

Перша умова (активізація пізнавальної діяльності студентів на основі оновлення змісту фахових дисциплін) реалізувалася через: самостійну організацію семінарів та інших навчальних заходів; публікації в студентських науково-практичних журналах; організаційне забезпечення студентських наукових конференцій; семінар із професійного самовизначення; імітаційну гру «Працевлаштування»; тренінг «Формування професійної компетентності менеджера по роботі з персоналом»; пізнавальні проблемні завдання; ділову гру «Визначення ціни і обсягу випуску продукції в умовах простої монополії», «Співбесіда при влаштуванні на роботу», «Nixdorf Delta».

Заслуговує на увагу розроблений Т.М. Яворською авторський алгоритм формування професійних компетентностей майбутніх управлінців персоналом та економіки праці у контексті реалізації другої педагогічної умови (стимулювання мотиваційно-ціннісного та відповідального ставлення

студентів до майбутньої професійної діяльності в умовах інформатизації освітнього середовища), яка зrealізована через використання інформаційно-комунікаційних та медіа-технологій, електронних ресурсів бібліотеки

Третю педагогічну умову (формування практичних умінь та комунікативного досвіду в реальних умовах самостійної професійної діяльності) дисертанткою запропоновано реалізовувати за допомогою форм (організація студентських наукових конференцій; організації клубів та інших форм спілкування студентів; організація системи студентського самоврядування, самостійна організація студентами семінарів та інших навчальних заходів, майстерня з розробки організаційних проектів служб управління персоналом) та активних методів (ігрове проектування, аналіз виробничих ситуацій, розробка інвестиційних проектів, підготовка бізнес-планів, ділові ігри, індивідуально-творчі завдання тощо).

Зі знанням справи Т.М. Яворська доводить ефективність процесу реалізації педагогічних умов за результатами формувального експерименту: у студентів експериментальної групи виявлено вищі показники рівнів сформованості професійних компетентностей ніж у студентів контрольної групи.

Кількісний аналіз та узагальнення експериментальних даних проілюстрованих у вигляді таблиць, малюнків показав, що позитивні зміни відбулися за рахунок реалізації у процесі формування професійних компетентностей майбутніх фахівців економічного профілю запропонованих педагогічних умов.

Дисертаційна робота Яворської Т.М. характеризується чіткою практичною спрямованістю у розв'язанні важливих завдань дослідження щодо компетентнісної підготовки сучасних управлінців персоналом та економіки праці, що відображено у науковій новизні автора.

Є всі підстави класифікувати дисертаційне дослідження Тетяни Михайлівни Яворської як завершене теоретико-експериментальне

дослідження, що містить нові наукові положення, має вагоме теоретичне та практичне значення.

У цілому є всі підстави стверджувати, що представлена дисертаційна робота відзначається змістовністю, обґрунтованістю ключових позицій, є самостійним дослідженням важливої науково-педагогічної проблеми. Необхідно відзначити значний науковий та методичний рівень Т.М. Яворської, який проявився у чіткому, коректному плануванні, структуруванні матеріалу і виконанні дисертаційної роботи.

Зазначені положення свідчать про те, що дисертантка на достатньому науковому рівні обґрунтувала вибір теми, її актуальність, визначила мету, завдання, об'єкт, предмет, аргументувала використання обраних методів дослідження.

Автором проведена належна робота з упровадження одержаних результатів у практику роботи вищих педагогічних навчальних закладів, статтях у наукових виданнях, матеріалах конференцій різних рівнів.

Подана дисертаційна робота свідчить про наукову зрілість дисертантки, її вміння бачити актуальні проблеми педагогічної науки та сучасної освітньої практики, готовність розв'язувати їх на достатньому науковому рівні. Дисертація належним чином оформлена. У мовностилістичному оформленні дисертації враховано особливості наукового стилю мовлення. Чітку логічну структурованість роботи забезпечують відповідні висновки.

Ми цілком погоджуємося із висновками до розділів та загальними висновками дослідження й одержаними результатами, які співвідносяться із метою та завданнями дослідження.

Поставлена мета, сформульовані завдання дослідження розв'язані автором досить глибоко і доказово.

Вірогідність здобутих результатів забезпечується методологічною обґрунтованістю вихідних позицій дисертації, опорою на сучасні досягнення психолого-педагогічної науки, використанням комплексу

взаємодоповнюючих методів теоретичного й експериментального пошуку, адекватних предмету, меті та завданням дослідження.

Основні результати дослідження знайшли відображення в 15 публікаціях автора, зокрема 8 – у наукових фахових виданнях, у тому числі у зарубіжних.

Вважаємо, що викладені вище міркування надають достатніх підстав для узагальненого висновку, що дисертація Т.М. Яворської є актуальною, відповідає соціальному замовленню, цінною в теоретичному й практичному плані, відзначається новизною, самостійністю наукового пошуку та узагальнення.

Підкреслюючи позитивні сторони дисертації, водночас маємо висловити деякі зауваження та побажання:

1. Варто було б в актуальності дослідження більш широко здійснити посилання на сучасні державні та нормативні документи.

2. Дискусійним є й наступне положення: автором представлена структура професійних компетентностей майбутніх управлінців персоналом та економіки праці для перевірки сформованості кожного критерію. Вважаю, що матеріал щодо критеріїв, показників експериментального дослідження краще було б відобразити у вигляді таблиці, де чітко викласти, співвідношення критеріїв, показників та рівнів.

3. Дисертаційну роботу варто було доповнити ширшими практичними рекомендаціями щодо формування професійних компетентностей майбутніх управлінців персоналом та економіки праці в освітньому середовищі вищого навчального закладу пов'язавши їх з тими змінами, що відбуваються у вищій освіті у зв'язку з імплементацією Закону України «Про вищу освіту» (2014).

Зроблені зауваження спрямовані на вдосконалення роботи і суттєво не впливають на загальний рівень виконаного дисертаційного дослідження.

В цілому, аналіз дисертаційної роботи, автореферату та опублікованих наукових праць дає підставу зробити такий висновок.

З огляду на актуальність дослідження, масив і цінність напрацьованих результатів, важливість і новизну теоретичних і практичних висновків, можна

вважати, що дисертаційна робота Яворської Тетяни Михайлівна «Формування професійних компетентностей майбутніх управлінців персоналом та економіки праці в освітньому середовищі вищого навчального закладу», відповідає «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.03.2013 № 567, а її автор, продемонструвавши володіння методами проведення педагогічного дослідження і методами обробки його результатів, заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент,
кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри
соціально-гуманітарних і правових
дисциплін Уманського
національного університету
садівництва

О.А. Поліщук

Підпис *О.А. Поліщук*
ЗАСВІДЧУЮ
Начальник відділу кадрів Уманського НУС
О.А. Поліщук
"26" "04" 2017 р.

